



İsimler

Varlıkları, kavramları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları karşılayan sözcüklere isim (ad) denir.

İsimleri aşağıdaki tabloda verilen başlıklar altında inceleyebiliriz.

A) Varlıklara Verilişlerine Göre



- ☐ Özel İsim
- ☐ Cins İsim (Tür İsmi)

B) Varlıkların Oluşlarına Göre



- ☐ Somut İsim
- ☐ Soyut İsim

C) Varlıkların Sayılarına Göre



- ☐ Tekil İsim
- ☐ Çoğul İsim
- ☐ Topluluk İsmi

A) VARLIKLARA VERİLİŞLERİNE GÖRE

A1) Özel İsim

Tek olan, diğer varlıklara benzemeyen varlıkları karşılayan isimlere özel isim denir. Bu isimler, varlıklara sonradan verilmiştir ve söylendiği zaman onu tanımamızı sağlar.

Örnek:

- Kişi isimleri: Mustafa Kemal Atatürk, Cem Yılmaz, Arda Turan, Zeki Müren...
- Hayvanlara verdiğimiz isimler: Boncuk, Minnoş, Çomar...
- Kıta, devlet, millet isimleri: Avrupa, Asya, Türkiye, Japonya, Fransız...
- Bölge, şehir, ilçe, cadde vb. isimleri: Ege Bölgesi, İzmir, Konak, Vatan Caddesi...
- Dil, din, mezhep isimleri: Türkçe, İngilizce, İslamiyet, Hristiyanlık...
- Eser (kitap, dergi, gazete vb.) isimleri: Nutuk, Bilim Çocuk, Hürriyet...
- Göl, deniz, dağ, tarihi yapı isimleri: Van Gölü, Ege Denizi, Erciyes Dağı, Anıtkabir...
- Kurum, dernek, işletme isimleri: Türk Dil Kurumu, Kızılay, İzmir Atatürk Lisesi, Güven Bakkal, Şifa Eczanesi...

Not: Özel isimlerin ilk harfleri daima büyük yazılır.

Not: Özel isimlere getirilen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılır.

Not: Özel isimlere gelen yapım ekleri ve yapım eklerinden sonra gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmaz! (Örnek: Türkçenin, Ankaralı...)

A2) Cins İsim (Tür İsmi)

Aynı türden varlık ve kavramların ortak ismine cins isim denir.

Örnek:

Masa, çiçek, bal, koku, gürültü, bilgisayar, ev, öğrenci, akarsu, parfüm...

B) VARLIKLARIN OLUŞLARINA GÖRE

B1) Somut İsim

Beş duyu organımızdan en az biriyle algılayabildiğimiz varlıkları karşılayan isimlere somut isim denir.

Örnek:

- Tatma: Acı, tatlı, ekşi, tuzlu...
- Koklama: Koku, parfüm, esans...
- İşitme: Ses, çığlık, çatırtı, gürültü...
- Dokunma: Yumuşak, sert, soğuk, sıcak...
- Görme: Dağ, akarsu, masa...

B2) Soyut İsim

Beş duyu organımızdan hiçbirisiyle algılayamadığımız varlıkları karşılayan isimlere soyut isim denir.

Örnek:

Hayal, rüya, sevgi, özlem, korku, kaygı, adalet, mutluluk, bilgi, günah, iyilik, umut, cesaret...

Not:

Cümle içinde somut isimler soyut isim, soyut isimler ise somut isim olarak kullanılabilir.

Örnek:

- Bu işte onun da parmağı var. (Somut --- Soyut)
- Hülya, bugün çok neşeli görünüyor. (Soyut --- Somut)

C) VARLIKLARIN SAYILARINA GÖRE

C1) Tekil İsim

Sayı bakımından sadece bir tane olan varlıkları karşılayan isimlere tekil isim denir.

Örnek:

Oyuncak, silgi, top, mutluluk, cesaret, sert, tatlı...

C2) Çoğul İsim

Sayı bakımından birden fazla olan varlıkları karşılayan isimlere çoğul isim denir. Çoğul isimler "-lar/-ler" eki ile yapılırlar.

Örnek:

Oyuncaklar, bilgiler, toplar, mutluluklar, tatlılar...

Not:

"-lar/-ler" eki sözcüğe çoğul anlamı dışında başka anlamlar da katabilir.

- Millet anlamı katabilir: Türkler, İngilizler, Japonlar...
- Yaklaşık anlamı katabilir: Beş yaşlarında bir çocuğu var.
- Aile anlamı katabilir: Bu akşam Bülent Beyler bize gelecek.
- "Her" anlamı katabilir: Sabahları spor yaparım.





C3) Topluluk İsmi

Çoğul eki (-lar/-ler) almadığı halde aynı türden birden fazla varlığı bulunduran isimlere topluluk ismi denir. Topluluk isimleri biçimce tekil, anlamca çoğuldur.

Örnek:

Deste, düzine, kurul, tabur, ordu, millet, takım, ekip, orman, meclis, sürü, demet, bölük...

Not:

Bir sözcük cümle içinde tekil, çoğul veya topluluk ismi olarak kullanılabilir.

Örnek:

- Bizim okul dün boyandı. (Tekil)
- Günlerdir okullar denetleniyor. (Çoğul)
- Tüm okul pikniğe gittik. (Topluluk)

İsimlerde Küçültme

İsimlere getirilen "-cık, -cağız, -ce, -cak, -(i)msi, -(i)mtırak" ekleriyle yapılır.

Örnek:

Küçücük, çocukcağız, çocukça, bu kadarcık, yeşilimsi, mavimtırak...

Not:

Küçültme eki alan bazı isimler kalıplaşarak kalıcı isim oluşturabilir.

Örnek:

Maymuncuk, kızcılık, bademcik...

